

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**БОЙКО Катерина, здобувачка вищої освіти
спеціальність D1 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет**

***Анотація:** проаналізовано сутність аудиту ефективності господарської діяльності підприємства як інструменту оцінки раціональності використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей. Розкрито методологічні підходи до проведення аудиту, включаючи аналіз фінансово-господарських показників та застосування міжнародних стандартів. Особливу увагу приділено викликам впровадження аудиту в Україні, зокрема в умовах воєнного стану, та його ролі у підвищенні конкурентоспроможності. Розглянуто особливості аудиту в стратегічних галузях з урахуванням екологічних і воєнних факторів. Запропоновано перспективи використання технологій штучного інтелекту для оптимізації аудиторських процесів.*

***Ключові слова:** аудит ефективності, performance audit, економічність, результативність, фінансовий контроль, сталий розвиток.*

Аудит ефективності господарської діяльності підприємства є важливим інструментом сучасного фінансового контролю, який оцінює раціональність використання ресурсів, досягнення планових результатів та виявлення можливостей для вдосконалення управлінських процесів. Цей вид аудиту, відомий як performance audit, виходить за рамки традиційного фінансового аудиту, зосереджуючись на економічності, ефективності та результативності діяльності підприємства [1]. Економічність передбачає мінімізацію витрат на ресурси без втрати якості, ефективність – максимізацію результатів від вкладених ресурсів, а результативність – досягнення стратегічних цілей з урахуванням реальних результатів порівняно з плановими [2]. В умовах нестабільності в Україні, особливо під час воєнного стану, аудит ефективності набуває особливого значення для підприємств суспільного інтересу, таких як банки, страховики чи великі емітенти цінних паперів, де він сприяє зниженню ризиків бізнес-процесів та підвищенню інвестиційної привабливості.

Методика аудиту ефективності включає комплексний аналіз фінансово-господарських показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність та оборотність активів, із застосуванням горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, а також порівняння з галузевими

стандартами [3]. Для проведення аудиту використовуються міжнародні стандарти, зокрема ISA 520 для аналітичних процедур та ISSAI 300 для performance audit, що забезпечують об'єктивність та незалежність [2]. У державному секторі аудит ефективності реалізується через органи, такі як Державна аудиторська служба України, де акцент робиться на контролі за використанням бюджетних коштів, тоді як у недержавному секторі він інтегрується в аудит фінансової звітності або проводиться як окрема послуга для оцінки сталого розвитку [4]. Особливості аудиту в стратегічних галузях, наприклад, нафтогазовій чи оборонній, включають врахування екологічних ризиків, волатильності цін та воєнних факторів, з рекомендаціями щодо впровадження технологій штучного інтелекту для аналізу даних та підвищення прозорості закупівель [5, 6].

В Україні впровадження аудиту ефективності стикається з труднощами, такими як відсутність чіткої методологічної бази для приватного сектору та обмежений досвід порівняно з державним, де performance audit застосовується з початку 2000-х років [1]. Проте законодавчі зміни, гармонізовані з ЄС (наприклад, Регламент (ЄС) № 537/2014), та поширення принципів сталого розвитку стимулюють його розвиток, особливо через послуги «Великої четвірки» аудиторських фірм. Дослідження показують, що ефективний аудит сприяє виявленню недоліків у системах управління, зменшенню фінансових втрат (наприклад, у оборонному секторі – до 2 млрд грн щорічно) та оптимізації ресурсів, що є критичним для конкурентоспроможності підприємств [6]. Таким чином, аудит ефективності не лише контролює, а й трансформує господарську діяльність, сприяючи переходу до етичних, екологічних та еволюційних принципів, що забезпечує довгостроковий успіх у глобалізованому середовищі [2].

Отже, аудит ефективності є невід'ємною частиною сучасного управління підприємством, що дозволяє не лише виявляти слабкі місця, але й формувати стратегії для їх усунення. Він сприяє підвищенню конкурентоспроможності та сталого розвитку, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності.

Застосування міжнародних стандартів та інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, відкриває нові можливості для підвищення якості аудиту. Таким чином, цей інструмент стає ключовим для забезпечення довгострокового успіху та адаптації до глобальних викликів.

Література:

1. Назарова К. О., Зубаха М. В. Основні детермінанти аудиту ефективності діяльності підприємств суспільного інтересу. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/5.pdf (дата звернення: 25.09.2025).

2. Слободяник Ю. Концепція ефективності в аудиті. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. Т. 11-12 (288-289). С. 101–109. URL : <https://dspace.oneu.edu.ua/handle/123456789/14934> (дата звернення: 25.09.2025).

3. Богацька Н. М. Аналіз ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9411> (дата звернення: 25.09.2025).

4. Гнилицька Л. В., Хмельницький С. С. Аудит ефективності у державному та недержавному секторі. *Фінанси України*. 2025. № 3. С. 111–123.

5. Рябчук О., Андрух О. Особливості аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання у галузі нафтогазової промисловості. *Підприємництво і торгівля*. 2024. Т. 43. С. 75–83. URL : <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1728/1627> (дата звернення: 25.09.2025).

6. Рябчук О. Г., Гаврилюк В. Ю. Особливості аудиту діяльності підприємств у сфері безпеки та оборони. *Український економічний часопис*. 2025. № 8. С. 116–122. URL : <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/554/535> (дата звернення: 25.09.2025).

Abstract: *the essence of the audit of the efficiency of the enterprise's economic activity as a tool for assessing the rationality of resource use and achieving strategic goals is analysed. Methodological approaches to conducting an audit, including the analysis of financial and economic indicators and the application of international standards, were studied. Special attention is paid to the challenges of the implementation of audit in Ukraine, in particular in the conditions of martial law, and its role in increasing competitiveness. Peculiarities of audit in strategic fields are considered, taking into account environmental and military factors. Prospects for the use of artificial intelligence technologies to optimize audit processes are proposed.*

Keywords: *performance audit, performance audit, economy, effectiveness, financial control, sustainable development.*

**Науковий керівник – ЛУГОВА Ольга,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**